

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФУНДАМЕНТАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

СЦЕНАРІЙ

«Мандрівка за щастям»

до 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди

Одеса - 2022

Сценарій заходу на платформі ZOOM

Ведучий 1:

9 листопада в Україні щороку відзначається Свято української писемності та мови. За православним календарем – це день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-літописця. Вважається, що саме Нестор став прабатьком української писемної мови. Долучилися до цієї справи ще Кирило та Мефодій, які створили слов'янську азбуку.

Інтенсивне формування нової української мови дослідники відносять до другої половини XVIII-XIX століть.

Григорій Савич Сковорода (1722-1794) - видатний український філософ, богослов, поет, педагог, він зробив значний вклад в східнослов'янську культуру.

Ведучий 2: (Просвітитель, філософ і поет) Григорій Савич Сковорода — один із видатних мислителів історичного минулого нашої держави. Людина універсальних знань і здібностей, палкий захисник інтересів знедоленого народу, він все своє свідоме життя присвятив пошукам істини, боротьбі проти соціальної нерівності. Сковорода входить, за версією Юнеско, до **п'яти мудреців світу** – разом із Сократом, Конфуцієм, Спинозою і Махатмою Ганді. Їх усіх об'єднує **принцип: «жив, як учив»**.

Ведучий 3: Містечко Чорнухи розкинулося на косогорі над річкою Многою і належало до найдавніших поселень. Десь тут і була невеличка садиба бідного козака Сави Сковороди. Коли й чому його предкові приліпили прізвисько Сковорода-ніхто не знає. Відомо, що Григорій Савич Сковорода був нащадком сміливих, працьовитих і кмітливих переселенців. Палажка Сковородиха народила другого сина 3 грудні 1722 року в бідній селянській хаті і нарекла Григорієм. Сім'я була дружна й трудяща. З невеликим господарством Сава управлявся разом із жінкою та старшим сином Степаном. Менший же, Гриць, мав, мабуть, більше вільного часу і міг бавитись з такими ж дітьми, гуляти в лісі. Дуже любив побути на самоті, навіть у хаті часто сідав у куточку й шепотів щось вивчене або почуте, мугикав якісь мелодії. В 7 років уже читав Псалтир та співав у церкві, зворушуючи своїм голосом односельців. Зовсім малим пішов до школи, яка містилася в хаті, де жив дяк – учитель.

Ведучий 1: Одного погожого дня осіннього ранку посеред двору козака Сави Сковороди стояв чималий віз, ще звечора налаштований у далеку дорогу.

Ще вдосвіта батько й син поїхали в поле. На прадідівській ниві юнак проорав довгу, рівну борозну. Це мало символічне значення: щоб такою прямою, рівною, як ця борозна, була його життєва стежка, щоб ніколи не кривив душею, не розминався з правдою.

Такий тоді був звичай: колись проорював свою борозну й Сава, коли проводжав його батько на Запорізьку Січ.

А того дня проводжав свого молодшого сина Григорія в столий Київ, до академії, про яку хлопець давно мріяв.

Ведучий 2: Києво-Могилянська академія славилася у ті часи як один з найкращих навчальних закладів у слов'янських країнах. Наступних 20 років життя Григорія будуть пов'язані з її славою.

Тут, в академії, хлопець опанував теорію поезії і практичне віршування, заглибився у філософію. Захоплювався Плутархом, Цицероном, Лукіаном. Коли Григорій закінчував останній граматичний клас, йому вже йшов 19-й рік. Саме тоді до Києва приїздить петербурзький співак, бас Гаврило Матвійович Головня з надзвичайними повноваженнями імператриці Єлизавети щодо залучення українських музикантів до придворної капели. Серед перших було названо Г. Сковороду.

У Петербурзі в придворній капелі, він прославився чудовим басом, майстерною грою на скрипці, флейті, бандурі, цимбалах і сопілці та композиторським талантом. Музику Григорій створював на власні вірші. І таку музику, що деякі із сквородинських пісень перейняли навіть кобзарі.

Життя не пізнаєш, якщо скнітимеш у палатах переконаний Григорій і після повернення з Петербургу, користуючись з нагоди, що генерал-майор Вишневський їхав в Угорщину, поїхав із ним і Сковорода до дяка православної будапештської церкви.

Крім Пешта побачив Прешбург, Відень, Братиславу, Будапешт і інші довколишні місцевості.

Ведучий 2: За свідченнями сучасників виходить, що Сковорода перейшов пішки не тільки Угорщину, але й Польщу, Пруссію, Німеччину й північну Італію. Побував в університетах, слухав лекції знаменитих професорів. Пізніше у листі до свого улюбленого учня М.І.Ковалінського він напише: “Загублений той час, який ти не використав на навчання”.

З Європи Сковорода повертався без шеляга в кишені, але сповнений новими знаннями та блискучими ідеями. У Харківській вищій школі було відкрито класи підготовки топографів, інженерів, архітекторів та інших інженерно-виробничих спеціальностей. Училися там не лише діти дворян, а й діти інших верств населення. Сковороду було запрошено для викладання катехизму. Йому було надано посаду професора – викладача. Але від зарплати він відмовився, кажучи, що внутрішнє задоволення, яке дає йому поширення серед молоді Христової Науки, для нього достатня нагорода.

Ведучий 3: Відмінний спосіб думок нового викладача, його вчення, життя незабаром привернули до нього увагу тамтешнього товариства. Одягався він просто, але пристойно; їжу мав, що складалася із трав, плодів і молочних страв, споживав її ввечері, після заходу сонця; м'яса та риби не їв не через марновірство, а із своєї внутрішньої потреби; для сну виділяв свого часу не більше чотирьох годин на добу; вставав до зорі і, коли дозволяла погода, завжди ходив пішки за місто прогулюватися на чисте повітря і в сади; завжди веселий, бадьорий, легкий, рухливий, стриманий, цнотливий, всім задоволений, добродушний. Саме в ці роки, завдяки близькості до природи і народу, формуються філософські погляди майбутнього письменника-мислителя.

Ведучий 2: Чого ж навчав Сковорода?

Навчав, що в природі краса, гармонія, а в суспільстві – несправедливість. Щоб змінити макросвіт на краще, треба кожному змінити мікросвіт, тобто себе самого. Пізнавши свої нахили, людина правильніше визначає своє місце в суспільстві й принесе найбільшу користь. Але чимало людей займають не свої місця. Людина не може бути щасливою, якщо діє всупереч природі.

Веління природи - це пізнання Бога в людині.

Пізнання природи - це пізнання Бога.

Ведучий 1: Одного разу Сковорода зупинився в селі Пан-Іванівці на Харківщині (нині с. Сковородинівка Золочівського р-ну) . Господар дому запросив гостей; серед своїх прихильників Сковорода був веселий, згодом вийшов у сад і край дороги став копати яму. ”Що це ви робите, Григорію?”- запитали здивовані друзі. ”Та копаю собі могилу, бо прийшов мій час”, -наче про щось буденне, відповів той. Коли ж гості роз’їхалися, Сковорода помився, переодягнувся в чисту білизну, ліг на лаві й...заснув навіки. Сталося це 9 листопада 1794 року. Помер великий мудрець так просто, як і жив.

На межі двох періодів історії українського письменства-давнього й нового височить постать Григорія Савича Сковороди. Те, що залишив він нам у спадок-це цілюще,життєдаєне джерело з якого черпатимуть наснагу ще десятки поколінь.

Благословенні ви сліди,
Не змиті вічності дощами,
Мандрівника Сковороди
З припорошілими саквами,
Що до цілющої води
Простує,занедбавши храми.

Ведучий 1: Літературна спадщина Сковороди в широкому розумінні досить різноманітна та багатогранна. Виступаючи прихильником найбільш сміливих наукових концепцій, великий просвітитель вірив у безмежні можливості людського розуму. «Не розум від книг, а книги від розуму створились», — писав він.

Сковороду вважають зачинателем жанру байки. Його байкам притаманний глибокий зміст, про ідею байки він сказав так: «Байка тоді нікчемна та баб'яча, коли в простому та чудному лушпинні своєму не ховає зерна істини». Протягом 1769—1774 рр. Сковорода написав збірку прозових байок «Байки харківські». байки були написані в Харкові, або поблизу від нього, дало підставу назвати всі тридцять байок «Харківськими байками».

Ведучий 2: Григорій Савич визначав байку як «мудрую іграшку, що в собі ховає силу». Ця розумна штука «сверху ничто, но в серіодке чтось, снаружи ложь, но внутрь истина... картинка, сверху смешна, но внутрь благолепна». Він добре розумів, що форма байки дає йому можливість висловлювати і пропагувати свої суспільно-політичні та філософсько-етичні погляди.

Як і його попередники на ниві байкарства, Г. Сковорода підносить у байках дружбу, любов, розум та позитивні людські риси, показує, що справжня цінність людини визначається не одягом, зовнішньою красою, багатством, походженням, титулами, чинами, посадами, тобто не зовнішніми, а внутрішніми якостями. Ці якості — розум, знання, працьовитість, чесність, справедливість — визначають вчинки кожної людини.

Найбільший інтерес становлять байки, в яких Г. Сковорода викриває негативні явища тогочасного суспільства. Насамперед байкар таврує згубність честолюбства та сластолюбства, нестримного прагнення до багатства і

маєтків, показує безглуздість багатства. Серед байок є також такі, які спрямовані проти ненаситного и зажерливого панства, його гонитви за славою і чинами.

Ведучий 3: У байках “Ворона і Чиж”, “Діамант і Смарагд”, основними персонажами яких є селяни, навчають нас судити про людину не за зовнішніми ознаками, а за її справами, вчинками та думками. У текстах “Вдячний Еродій” та “Убогий Жайворонок” висміюється дворянство, раболіпство панів та іноземщина. Байка “Олениця та Кабан” повертає нас до ідеї “сродної” праці, яка відповідає природним потребам людини і приносить насолоду та щастя. Ряд творів прославляє дружні стосунки між людьми, вірність, готовність прийти на допомогу: “Собака та Вовк”, “Жайворонок і Дрозд”.

До вашої уваги байки Сковороди у виконанні наших студентів.

Читають студенти

Бджола та Шершень

Олениця та Кабан

Ведучий 1: Отже, «Байки Харківські» – це збірка, яка показала нову інтерпретацію уже відомих сюжетів з античності та класицизму, а також абсолютно нові та цікаві розробки власне Григорія Сковороди. Автор звертається до вічних тем: дружби, любові, стосунків між людьми, розповідає, за що цінують людину та як цього досягти, а яких рис та проявів треба уникати.

Ведучий 2: Світогляд і просвітительська діяльність Г. Сковороди віддзеркалювалися в його поетичній творчості. Через пісні, кантати і псалми він викладав свої філософські погляди, таврував соціальне зло, прославляв природу, волелюбність людини.

Студенти читають вірші (О діброво...)

У 1785 р. Сковорода об'єднав тридцять віршів, написаних у різний час, у збірку «Сад божественних пісень».

Збірка митця отримала таку назву за давньою поетичною традицією. У своїх творах поет виступає як лірик, що зв'язав своє життя з життям народу, а тому й по-новому ставив та розв'язував ряд важливих питань сучасної йому дійсності. Не бог, а природа, людина, її думки і почуття стали основним змістом його збірки.

Студенти читають вірші (Гей, поля зелені)

Вірші Г. Сковороди, як ті, що ввійшли до збірки, так і ті, що зустрічаються в його філософських трактатах і листуванні,— це передусім поезія особистих переживань автора, його морально-філософських роздумів про сенс життя, про істинне щастя, добро, чесність тощо. Органічне поєднання особистих і громадських мотивів — найхарактерніша ознака поезії Григорія Савича.

Ведучий 1: Григорій Сковорода – це людина глибинного характеру, світлого серця і проникливого розуму. Людина, саме життя якої було оригінальним творінням. Освіченість його – надзвичайна, він увібрав у своє єство філософську культуру людства. Одним зі свідчень глибини творів Сковороди є їх афористичність. Чимало крилатих фраз із його писань, ставши афоризмами, пішли мандрувати світом.

Афоризми Григорія Сковороди — це справжнє джерело знань і життєвої мудрості. Великий український філософ кілька століть тому проповідував істини, які є актуальними і нині.

До вашої уваги деякі з них.

Ведучий 2 читає афоризми

Ведучий 3: Літературна спадщина письменника-мислителя Г. Сковороди належить до вагомих надбань української культури XVIII ст. Сковорода одним з перших в українській літературі дав зразки філософської і пейзажної лірики, вивів байку на шлях самостійного розвитку (його вважають зачинателем жанру байки), наповнив свої твори глибоким ідейним змістом. Григорій Сковорода залишив своє філософсько-етичне вчення не тільки у творах, а й підтвердив його власним життєвим шляхом. Над його могилою на хресті написано: “Світ ловив мене, та не впіймав”. Так сказав він про себе, таким залишився й у спогадах – мандрівним філософом, який відмовився від світського успіху і власного майна, лишився “не спійманий спокусами”.

Студент Ревнитель істини й духовного буття,

Він мудрий словом, розумом, життям,
Прихильник простоти й найвищої свободи,
Він щирий друг, йому убогість не біда.
Досяг верхів наук, пізнавши дух свободи.
Достойний приклад всім серцям – Сковорода.